

İHSAN DOĞRAMACI BİLKENT ÜNİVERSİTESİ

ARAŞTIRMA BÜTÇE PERFORMANSININ

DEĞERLENDİRİLMESİ

Her yıl Ağustos ayında bölüm araştırma bütçeleri Akademik İşler Rektör Yardımcılığı ile bölüm başkanlarının katılımı ile gerçekleşen toplantılarda belirlenmektedir. Bölümlere verilen bütçelerin belirlenmesinde lisansüstü öğrenci sayıları, öğretim üyesi sayıları, önceki yılda yapılan harcamalar ve bunlar sonucunda ortaya çıkan araştırma performansları (yayınlar, ödüller, vb.) göz önüne alınmaktadır. Ayrıca, yeni açılmış olan doktora programlarına ayrılan kaynaklar diğer bölümlere nazaran daha fazla artan şekilde belirlenmektedir. Süreklilik arz etmeyen, ama yapılması beklenen olağan dışı harcamaların (örneğin prestijli bir uluslararası konferans düzenlenmesi, seminer serileri, vb.) bölüm başkanları tarafından toplantılar öncesinde belirlenmesi istenmektedir.

Dış destekli araştırma projelerine gelen üniversite payı her yıl gözden geçirilmekte ve her bir proje için bu kaleme yatan miktarın %30'u proje yöneticisinin kişisel araştırma fonu (KAF)'a, %30'u proje yöneticisinin bölümüne ait bölüm araştırma fonu (BAF)'a aktarılmaktadır.

Lisansüstü öğrenci olarak araştırma yapanlara verilen burs bütçeleri de yılda iki kez (Ağustos ve Ocak aylarında) gözden geçirilmektedir. TÜBİTAK'ın ilan ettiği yeni burs limitleri göz önüne alınarak ve her birimin aylık harcamaları izlenerek bütçede artışlar yapılmaktadır. Ağustos ayı sonunda bir önceki dönemden harcanmamış olarak kalan paranın bir kısmı sonraki yılın bütçesine aktarılmaktadır. Bu kaynaklar ayrılırken yıllar içinde değişen öğrenci sayıları, mezunların yerleştikleri yerler, ürettikleri araştırma çıktıları da göz önüne alınmaktadır.

Bölümlere verilen yurt dışı konferans veya araştırma amaçlı seyahat bütçesinin kullanımı üç aşamalı takibe tabi olmaktadır. Öğretim elemanı talebini bölüm başkanına iletmekte, bütçede yeterli kaynak varsa ve uygun bulunursa talep ERP sisteminden girilip Dekanlığa iletilmektedir. Dekanlık yapılacak seyahatin fakültenin araştırma performansına olumlu katkıda bulunacağına kanaat getirmişse bunu onaylayarak Mali İşler Müdürlüğü'ne havale etmektedir, Bu yazışmanın bir kopyası da EBYS üzerinden ilgili Akademik İşler Rektör Yardımcılığı bilgisine gönderilmektedir. Bölüm bütçesinin bu kaleminde yeterli kaynak kalmamışsa ve bölüm başkanı ve fakülte dekanı talebi olumlu karşılıyorsa Akademik İşler Rektör Yardımcılığı'ndan ek bütçe talep edilebilmektedir.

Öğretim elemanlarının uygun bulunan bir araştırma planı sunmaları koşuluyla yaz aylarında 6 hafta ücretli araştırma izinli sayılmaları imkânı vardır. Tipik olarak bu çalışmalar yurt dışında tanınmış bir araştırma merkezini veya arşivi ziyaret ve yurt dışında ortak çalışmalar yapılan araştırmacıların kurumlarını ziyaret şeklinde olmaktadır.

Yukarıda ayrıntılı olarak bahsedilen araştırmaya yönelik kaynakların toplam miktarının belirlenmesinde üniversitenin o seneki bütçe durumu ve birimlerin geçmiş yıllardaki araştırma performansları göz önüne alınmaktadır. Performans değerlendirmeleri her sene Şubat-Nisan aylarında Akademik İşler Rektör Yardımcılığı öncülüğünde fakülte dekanları ve bölüm başkanları ile gerçekleştirilen toplantılarda yapılmaktadır. Üniversite'nin bütçesi Bilkent

Holding şirketlerinden gelen bağışlar sayesinde son 11 yıldır arzulanan bir seviyenin üzerinde kalmıştır, dolayısıyla araştırmaya ayrılan bütçede hiçbir aksaklık yaşanmamıştır.

Öte yandan, yıldan yıla bazı programlarda lisansüstü öğrenciler için ayrılan burs bütçesinin tamamının harcanmadığı durumlar olmaktadır (özellikle öğrencilerin lisansüstü eğitim için yurt dışına gitmeyi tercih ettiği son yıllarda bu durum daha net gözlenmiştir). Her sene Ağustos ayında bu burs bütçesi gözden geçirilir. Akademik yılsonunda harcanmamış olan para, birime ayrılan toplam bütçenin %25'ini geçmemişse tamamı bir sonraki döneme ek olarak aktarılır. Bir sonraki dönem bütçesi belirlenirken bu aktarılan paradan çok genel araştırma performansları, beklenen öğrenci sayısı ve dış destekli projelerden gelecek kaynaklar göz önüne alınır. Eğer akademik yıl içinde harcanmamış miktar birim bütçenin %25'ini aşmışsa bunun üzerindeki kısmın yarısı %25'e eklenerek bir sonraki yıla aktarılır.

Özet olarak, performans değerlendirme iş-zaman süreci aşağıdaki gibidir.

- 1 Eylül: Akademik yıl bütçe açılışı; bölümlere ayrılan fonların sisteme girilmesi,
- Kasım-Aralık: Öğretim elemanlarının yıllık aktivite raporlarını (AFS) sisteme girişleri,
- Aralık: Lisansüstü öğrencilere ayrılan bütçenin gözden geçirilmesi ve bir sonraki yarıyıl için yeni burs miktarlarının belirlenmesi, Ocak içinde eklenen fonların GREASE sistemine girilmesi,
- Aralık-Ocak: Bölüm başkanlarının ve dekanların birimlerindeki öğretim elemanlarına ait faaliyet raporlarını değerlendirmeleri (çevrim içi-AFE değerlendirmeleri),
- Şubat-Nisan: Akademik birimler araştırma faaliyetlerinin değerlendirme toplantıları. Akademik İşler Rektör Yardımcılığı dekan ve bölüm başkanı katılımıyla yapılan toplantılar sonucu öğretim üyelerine yapılacak geri-dönüşlerin belirlenmesi,
- Haziran: Bölüm başkanları ve dekanların Akademik İşler Rektör Yardımcılığı ile kaynak talep değerlendirme toplantıları: bir sonraki akademik yıl için olağan dışı yapılması beklenen harcamalar; açılacak yeni öğretim üyesi arayışlarının belirlenmesi,
- Temmuz-Ağustos: Akademik İşler Rektör Yardımcılığı tarafından Haziran toplantılarında alınan karar doğrultusunda akademik birimlerin operasyonel bütçeleri, öğretim elemanı kadroları ve lisansüstü programların burs bütçelerinin hazırlanıp Rektör onayına sunulması. Ağustos ayı içerisinde kesinleşen bütçelerin ERP sistemine ve GREASE sistemine girilmesidir.

Ayrıca, akademik yıl içerisinde öngörülmemiş / beklenmedik bir ihtiyaç olması durumunda bütçeyi zorlamayacak küçük talepler değerlendirilip işleme alınır. Öte yandan, acil olmayan nispeten büyük yatırım talepleri (100,000 TL ve üzeri) birleştirilip Haziran toplantılarında görüşülerek karara bağlanmaktadır.

Yukarıda yer alan genel akışın yanı sıra bütçelendirilme faaliyetleri kapsamında 2023 yılında Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Birimi tarafından yürütülen çalışmalar aşağıdaki gibidir;

- Akademik birim bütçelerinde, 3 fakülte (Mühendislik Fakültesi, **Hukuk Fakültesi** ve Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi) pilot seçilip, sıfır tabanlı bütçeleme uygulamasına geçilmiştir. Böylece birimin ihtiyacına yönelik bütçelerin oluşturulması noktasında katkı sağlanmıştır.

- Bütçe sürecinin takip edildiği ERP programı üzerinde, kullanıcı süreçlerini ve izlenebilirliğini kolaylaştırıcı adımlar devreye alınmıştır.
- Üniversite genelinde ortak alınan malzeme ve hizmet kalemlerinin bütçeleri tespit edilip merkezileştirilmiş, böylece maliyet düşürülmüştür.
- Teknoloji Transfer Ofisi (TTO) tarafından kullanılan Canias programı takibe alınarak, projelerin ERP programında kısa sürede oluşturulması sağlanmıştır.
- ERP üzerinden yürütülen satın alma talep sürecinde değişiklikler yapılarak, birimler tarafından yapılan taleplerin niteliğine ve talebin işlemini gerçekleştirecek olan birime göre Alımlar Müdürlüğü, TTO ve APK tarafından kontrolü sağlanmıştır. Böylece, talep aşamasında gerekli düzeltmeler yapılarak süreç hızlandırılmıştır.
- Ödenek aktarım talep süreci başlatılarak, birimlerin bütçe kalemleri ve aylar arasında aktarım yapması sağlanmıştır. Bu vesile ile hız ve zaman kazanılmıştır. Birimler bütçe aktarımlarını APK onayı ile kendileri gerçekleştirebilmektedir.
- ERP Kullanım Kılavuzu hazırlanarak, birimlere eğitim verilmiştir. Üniversite genelinde ERP kullanım farkındalığı arttırılmıştır. İlgili kılavuzlar, Bilkent Üniversite Web sayfasına eklenmiş olup, düzenli zaman aralıklarında güncellenmektedir.
- Tübitak mevzuatındaki değişikliklerin, ERP süreçlerine uyumlandırılması yapılmıştır.
- Üniversite burs programı olan GREASE sisteminde, sürecin kolaylaştırılması sağlanmıştır.
- Projelere gelen ödeneklerin hızlı bir biçimde ERP bütçe sistemine dahil edilmesi için, Mali İşler Müdürlüğü ve APK birimi arasında kullanılmaya başlanan cloud sistemi ile veriler hızlıca paylaşılmaya başlanmıştır.